

NESORAZMERNI POGODBENI POGOJI PRI JAVNEM NAROČANJU PROJEKTANTSKIH STORITEV

*Izbor iz Strokovnega pravnega mnenja o dopustnosti pogodbenih pogojev pri projektantskih storitvah
v postopkih javnega naročanja*

Besedilo temelji na Strokovnem pravnem mnenju o dopustnosti pogodbenih pogojev pri projektantskih storitvah v postopkih javnega naročanja, ki ga je po naročilu Inženirske zbornice Slovenije pripravil Inštitut za civilno in gospodarsko pravo.

Uvod

V postopkih javnega naročanja projektantskih storitev se vse pogosteje pojavljajo pogodbeni določila, ki na projektante prenašajo obsežna finančna, strokovna, časovna in poslovna tveganja. Posebej problematična so določila, po katerih naj bi projektant odgovarjal tudi za okoliščine, ki niso v njegovi sferi vpliva, za ravnanja naročnika ali tretjih oseb oziroma za posledice, ki niso v neposredni vzročni zvezi z njegovim strokovnim ravnanjem.

Namen te objave je projektantom, naročnikom in drugim udeležencem v postopkih javnega naročanja predstaviti najpogostejša sporna pogodbeni določila ter temeljna pravna izhodišča za presojo njihove dopustnosti. Obravnavana so zlasti vprašanja prenosa odgovornosti za celotno investicijo, izgube sofinanciranja, pogodbenih kazni, neomejene odgovornosti, finančnih zavarovanj, nejasnega obsega naročila, prekratkih rokov in fiksnih cen pri dolgotrajnih projektih.

V nadaljevanju so posamezna določila predstavljena glede na njihov pravni pomen, tveganja za projektanta in možne načine ustrežnejše pogodbene ureditve. Izbor spremlja tudi pregled sodne in revizijske prakse, ki pojasnjuje meje projektantove odgovornosti ter pomen jasnosti, sorazmernosti in transparentnosti zapisnih in pogodbenih zahtev.

Objava ne predstavlja celotnega strokovnega pravnega mnenja, temveč izbor njegovih vsebin, ki so neposredno uporabne pri prepoznavanju in presoji spornih pogodbenih pogojev v postopkih javnega naročanja projektantskih storitev.

1. Tipična sporna določila

1.1 Prenos odgovornosti za celotno investicijo na projektanta

Pravna kvalifikacija

Praviloma nedopustno oziroma najmanj pogojno dopustno le v ozkem obsegu.

Dopustno je, da projektant odgovarja za škodo, ki je neposredna, predvidljiva in v vzročni zvezi z njegovo strokovno napako. Nedopustno pa je, da odgovarja za celoten investicijski neuspeh ali za celotno vrednost investicije, kadar njegova storitev predstavlja le manjši del investicijskega procesa.

Pravni problem

Naročniki včasih določijo, da projektant odgovarja za posledice, ki se izračunavajo glede na celotno vrednost investicije, ne glede na vrednost projektantske storitve in ne glede na njegov dejanski vpliv.

Takšna določila povzročijo neravnotežje:

- projektant prejme plačilo za projektantsko storitev,

- prevzame pa tveganje celotne investicije,
- pri čemer ne odloča o vseh ključnih parametrih investicije.

Pravni argument

Projektant ne more odgovarjati za dejstva, ki jih ne obvladuje. Pogodbeno tveganje mora biti povezano s predmetom njegove obveznosti. Če naročnik od projektanta zahteva odgovornost za celoten projekt, čeprav projektant opravlja le strokovno storitev v omejenem obsegu, gre za nesorazmeren prenos tveganja.

Takšna določba je sporna po:

- načelu sorazmernosti iz ZJN-3,
- načelu enakopravne obravnave,
- načelu zagotavljanja konkurence,
- načelu vestnosti in poštenja,
- načelu enake vrednosti dajatev,
- pravilih o odškodninski odgovornosti.

Pravna posledica

Določilo je lahko:

- podlaga za vprašanje na Portalu JN,
- podlaga za zahtevo za spremembo razpisne dokumentacije,
- podlaga za zahtevek za revizijo,
- v pogodbeni fazi podlaga za ugovor neizvršljivosti,
- v pravnem postopku podlaga za omejitev odgovornosti,
- v skrajnih primerih podlaga za ničnost, če nasprotuje prisilnim predpisom ali temeljnim moralnim načelom.

Vzorec vprašanja na Portalu JN

»Naročnika pozivamo, naj pojasni, ali določba, po kateri projektant odgovarja za celotno investicijo oziroma za posledice, ki se obračunavajo glede na celotno vrednost investicije, velja tudi za okoliščine, ki niso v sferi vpliva projektanta. Navedena določba je po oceni ponudnika nesorazmerna predmetu naročila, saj projektant opravlja strokovno storitev projektiranja, ne pa prevzema celotnega investicijskega tveganja naročnika. Predlagamo spremembo določbe tako, da projektant odgovarja le za škodo, ki je neposredna posledica njegove strokovne napake, ugotovljene po pravilih stroke in v dokazani vzročni zvezi z nastalo škodo.«

1.2 Odgovornost za izgubo sofinanciranja

Pravna kvalifikacija

Praviloma nedopustno, razen če je izguba sofinanciranja neposredna, dokazljiva in predvidljiva posledica projektantove strokovne napake.

Pravni problem

Nekateri naročniki skušajo projektantu naložiti odgovornost za izgubo državnih ali evropskih sredstev. Takšna izguba je pogosto posledica:

- rokov financiranja,
- ravnanj naročnika,
- sprememb investicijske dokumentacije,
- administrativnih odločitev,
- nepravočasnih potrditev naročnika,
- sprememb pogojev ali razpisnih pogojev,
- ravnanja drugih izvajalcev.

Projektant na te okoliščine nima odločilnega vpliva.

Pravni argument

Odškodninska odgovornost zahteva protipravnost, škodo, vzročno zvezo in krivdo oziroma odgovornost. Če izguba sofinanciranja ni neposredna posledica projektantove strokovne napake, ni pravne podlage za odgovornost projektanta.

VSL Sklep I Cpg 316/2024 je posebej relevanten, ker poudarja, da mora oškodovanec dokazati, da škoda izvira iz protipravnega ravnanja projektanta, in da je vzročna zveza ena izmed predpostavk odškodninske odgovornosti. Glej: Sodna Praksa

Pravna posledica

Pavšalna klavzula o odgovornosti za izgubo sofinanciranja je pravno sporna. Lahko je:

- nesorazmerna,
- nejasna,
- neizvršljiva v delu, ki presega projektantovo odgovornost,
- podlaga za revizijski zahtevek,
- podlaga za ugovor ničnosti ali omejitve odgovornosti.

Vzorec pravnega argumenta

»Projektant ne more prevzeti odgovornosti za izgubo sofinanciranja, če ta ni neposredna in dokazana posledica njegove strokovne napake. Pridobitev in ohranitev sofinanciranja sta praviloma del investicijskega in administrativnega tveganja naročnika. Projektant lahko odgovarja le za tisti del škode,

ki je v neposredni vzročni zvezi z njegovim protipravnim strokovnim ravnanjem. Določba, ki projektanta zavezuje k odgovornosti za izgubo financiranja ne glede na vzrok, je nesorazmerna, nejasna in v nasprotju z naravo projektantske pogodbe.«

1.3 Pogodbene kazni na celotno vrednost investicije

Pravna kvalifikacija

Praviloma nedopustno oziroma izpodbojno, če kazen ni sorazmerna vrednosti projektantske storitve, naravi kršitve in dejanskemu vplivu projektanta.

Pravni problem

Posebej problematične so klavzule, po katerih se pogodbeni kazen obračuna od celotne vrednosti investicije, čeprav je vrednost projektantske pogodbe bistveno nižja. Takšna ureditev povzroči, da je kazen ekonomsko nepovezana s projektantovo storitvijo.

Primer:

- vrednost projektantske storitve: 3 % investicije,
- pogodbeni kazen: odstotek od 100 % investicije,
- zamuda: delno posledica naročnikovih sprememb ali soglasodajalcev.

V takem primeru pogodbeni kazen ne deluje več kot legitimno sredstvo utrditve obveznosti, ampak kot kaznovalni in odvračilni mehanizem.

Pravni argument

Pogodbeni kazen mora biti vezana na konkretno kršitev obveznosti. Če projektant ni povzročil zamude ali če je zamuda posledica naročnikovih ravnanj, ni podlage za kazen.

Pogodbeni kazen je lahko veljavno dogovorjena, vendar ne sme biti nesorazmerna. OZ omogoča zmanjšanje nesorazmerno visoke pogodbene kazni.

Pravna posledica

Takšna kazen je lahko:

- nezakonit razpisni pogoji,
- nesorazmerna pogodbeni klavzula,
- podlaga za zmanjšanje po OZ,
- podlaga za ugovor, da naročnik kazni ne sme uveljavljati,
- podlaga za revizijski zahtevek.

Vzorec vprašanja na Portalu JN

»Naročnika pozivamo, naj spremeni določbo o pogodbeni kazni tako, da se kazen obračunava največ od vrednosti projektantske storitve oziroma od tistega dela storitve, pri katerem je prišlo do kršitve,

ne pa od celotne vrednosti investicije. Obračun pogodbene kazni od celotne investicije je nesorazmeren predmetu naročila in ni povezan z dejanskim obsegom projektantove obveznosti. Prav tako naj naročnik določi, da se kazen ne obračuna za zamude, ki so posledica ravnanja naročnika, soglasodajalcev, upravnih organov ali drugih oseb, na katere projektant nima vpliva.«

1.4 Neomejena odgovornost projektanta

Pravna kvalifikacija

Praviloma nedopustno, če ni omejena na krivdno, strokovno in vzročno povezano ravnanje projektanta.

Pravni problem

Neomejena odgovornost je posebej problematična pri intelektualnih storitvah. Projektant ne more vnaprej oceniti vseh posledic, ki bi jih naročnik lahko povezoval z investicijo. Če je odgovornost neomejena, ponudnik ne more realno oblikovati cene, zavarovanja ali obsega tveganja.

Pravni argument

Odgovornost mora biti omejena na:

- kršitev pogodbenih obveznosti,
- strokovno napako,
- krivdo ali neskrbnost,
- predvidljivo škodo,
- neposredno vzročno zvezo.

Če naročnik zahteva neomejeno odgovornost, dejansko zahteva prevzem zavarovalniškega oziroma investicijskega tveganja, kar ni narava projektantske pogodbe.

Predlagana dopustna klavzula

»Projektant odgovarja za škodo, ki je neposredna, predvidljiva in dokazana posledica njegove strokovne napake pri izvajanju pogodbenih obveznosti. Projektant ne odgovarja za škodo, ki je posledica nepopolnih ali napačnih vhodnih podatkov naročnika, sprememb projektne naloge, ravnanj tretjih oseb, odločitev upravnih organov, zamud soglasodajalcev ali investicijskih odločitev naročnika.«

1.5 Bančne garancije in finančna zavarovanja

Pravna kvalifikacija

Dopustno le, če je zavarovanje sorazmerno vrednosti, trajanju, tveganju in naravi projektantske storitve. Nesorazmerno visoka ali predolga zavarovanja so pravno sporna.

Pravni problem

Pri projektantskih storitvah naročniki včasih zahtevajo:

- bančne garancije v višini, primerljivi z gradbenimi pogodbami,
- dolgotrajna zavarovanja do izdaje uporabnega dovoljenja ali drugega oddaljenega dogodka,
- zavarovanja za obveznosti, ki niso pod nadzorom projektanta,
- zavarovanja, ki finančno nesorazmerno obremenijo ponudnike.

Takšne zahteve zvišujejo stroške ponudbe, omejujejo konkurenco in izločajo manjše projektantske subjekte.

Pravni argument

Finančno zavarovanje je legitimno, vendar mora biti sorazmerno. Pri projektantskih storitvah mora naročnik utemeljiti:

- zakaj je zavarovanje potrebno,
- zakaj je zahtevana prav določena višina,
- zakaj traja do določenega dogodka,
- kako je povezano s projektantovo obveznostjo,
- zakaj milejši ukrep ne zadostuje.

Če tega ne more utemeljiti, je zahteva lahko nesorazmerna.

Vzorec dopisa naročniku

»Zahteva po finančnem zavarovanju v predvideni višini in trajanju ni sorazmerna predmetu naročila. Projektantska storitev ne predstavlja gradbene izvedbe, zato ni utemeljeno mehanično prenašanje zavarovalnih zahtev iz gradbenih pogodb. Predlagamo, da naročnik višino zavarovanja omeji na razumen odstotek pogodbene vrednosti projektantske storitve ter trajanje zavarovanja veže na izpolnitev projektantovih pogodbenih obveznosti, ne pa na dogodke, ki so odvisni od naročnika, upravnih organov ali izvajalca gradnje.«

1.6 Nejasen ali nepopoln predmet naročila

Pravna kvalifikacija

Nedopustno, če ne omogoča priprave primerljivih ponudb.

Pravni problem

Nejasen predmet naročila se pojavlja zlasti pri:

- geološko-geomehanskih raziskavah,
- hidroloških analizah,
- pridobivanju projektnih pogojev,
- obsegu IDZ, DGD, PZI, PID,

- koordinaciji z drugimi izvajalci,
- popravkih dokumentacije,
- obveznostih po oddaji dokumentacije,
- pridobivanju soglasij in mnenj.

Če naročnik ne določi obsega, ponudniki sami ocenijo, kaj je potrebno. To povzroči neprimerljive ponudbe. Ponudnik, ki predvidi minimalen obseg, ima cenovno prednost, čeprav njegova ponudba ni vsebinsko primerljiva s ponudbo, ki vključuje realen strokovni obseg.

Pravni argument

Transparentnost zahteva, da je predmet naročila določen jasno in nedvoumno. Enakopravna obravnava zahteva, da ponudniki tekmujejo za isti predmet. Če predmet ni jasen, cena ni več objektivno primerljiva.

DKOM je v zadevi 018-119/2024 razveljavila odločitev naročnika, ker je naročnik ponudbo presojal po pravilih, ki jih v dokumentaciji ni določil oziroma so omogočala objektivno širšo razlago; ugotovljena je bila kršitev načela enakopravne obravnave, transparentnosti in drugega odstavka 67. člena ZJN-3. Glej: dkom.si

Vzorec vprašanja na Portalu JN

»Naročnika pozivamo, naj natančno opredeli obseg geološko-geomehanskih raziskav, število in globino vrtin, pričakovane elaborate, vhodne podatke ter razmejitev odgovornosti med naročnikom in projektantom. V nasprotnem primeru ponudniki ne morejo pripraviti primerljivih ponudb, saj bodo različno ocenili obseg potrebnih raziskav. Takšna nejasnost lahko pomeni kršitev načela transparentnosti in enakopravne obravnave ponudnikov.«

1.7 Prekratki roki

Pravna kvalifikacija

Pogojno dopustno; nedopustno, kadar so objektivno nerealni ali niso usklajeni z obsegom in kompleksnostjo storitve.

Pravni problem

Naročniki določajo roke, ki ne upoštevajo:

- kompleksnosti projektiranja,
- časa za pridobivanje projektnih pogojev,
- časa za usklajevanje z naročnikom,
- rokov soglasodajalcev,
- upravnih rokov,

- geoloških in drugih raziskav,
- potrebne notranje kontrole dokumentacije.

Če so roki nerealni, ponudnik prevzame nerazumno tveganje, naročnik pa znižuje kakovost.

Pravni argument

Roki morajo biti sorazmerni predmetu naročila. Če naročnik določi rok, ki ga je mogoče doseči le z opustitvijo strokovno potrebnih aktivnosti ali s prevzemom izjemnega tveganja, tak rok lahko pomeni nesorazmeren in posledično nezakonit pogoj javnega naročanja.

V zadevi DKOM 018-057/2025 vlagatelj glede določenega očitka o neizvedljivosti predmeta zaradi datuma začetka trajanja ni uspel, vendar je zadeva pomembna zato, ker kaže, da je treba očitek o neizvedljivosti ali nerealnosti rokov natančno konkretizirati in dokazati; pavšalno sklicevanje na neizvedljivost praviloma ne zadostuje. Glej: dkom.si

Praktični napotek

Pri izpodbijanju rokov je treba navesti:

- minimalni strokovni čas za posamezne faze,
- zunanje roke, ki niso odvisni od projektanta,
- število potrebnih uskladitev,
- odvisnost od vhodnih podatkov naročnika,
- realen terminski plan,
- primerjavo z običajno prakso.

1.8 Fiksne cene pri dolgotrajnih projektih

Pravna kvalifikacija

Pogojno dopustno; lahko postane pravno sporno pri dolgih projektih brez valorizacijskega mehanizma in ob bistvenih spremembah okoliščin.

Pravni problem

Projektantski projekti lahko trajajo več let. Če pogodba določa fiksno ceno brez valorizacije, projektant prevzame inflacijsko tveganje, rast stroškov dela, spremembe predpisov in podaljšanje postopkov.

Pravni argument

OZ ureja institut spremenjenih okoliščin. Če po sklenitvi pogodbe nastanejo okoliščine, ki otežujejo izpolnitev obveznosti ali onemogočijo doseg namena pogodbe v takšni meri, da pogodba ne ustreza več pričakovanjem strank, in bi bilo nepravilno ohraniti jo v veljavi takšno, kot je, lahko prizadeta stranka zahteva razvezo pogodbe. ([Zakonodaja](#))

Pri javnih naročilih je treba upoštevati tudi omejitve sprememb pogodbe po ZJN-3, vendar to ne pomeni, da naročnik sme vnaprej ignorirati realna inflacijska tveganja pri dolgotrajnih intelektualnih storitvah.

Predlagana klavzula

»Pri pogodbah, katerih izvajanje traja več kot 12 mesecev, se cena usklajuje z objektivnim indeksom rasti stroškov dela oziroma drugim vnaprej določenim indeksom, če kumulativna rast preseže dogovorjeni prag. Sprememba se izvede v skladu s pravili ZJN-3 o dopustnih spremembah pogodbe.«

Predstavljena sporna pogodbeno določila je treba presoјati ob upoštevanju okoliščin posameznega javnega naročila, vsebine pogodbenega razmerja in dejanske sfere vpliva projektanta. Čeprav sodna in revizijska praksa ne daje neposrednega odgovora glede dopustnosti vsake posamezne pogodbene klavzule, potrjuje temeljna pravna merila, pomembna za njihovo presojo.

V nadaljevanju so zato predstavljene izbrane odločitve sodišč in Državne revizijske komisije, ki pojasnjujejo zlasti meje projektantove odgovornosti, zahtevo po obstoju konkretne strokovne napake in vzročne zveze ter pomen jasnih, vnaprej določenih in sorazmernih razpisnih zahtev.

2. Aktualna sodna in revizijska praksa

2.1 VSL Sklep I Cpg 316/2024 z dne 19. 2. 2025 — odgovornost projektanta zahteva dokazano vzročno zvezo

Pravni problem

Zadeva se nanaša na odškodninsko odgovornost projektanta zaradi zatrjevanе zamude pri izdelavi projektne dokumentacije. Ključno vprašanje je bilo, ali je zatrjevana škoda res posledica protipravnega oziroma neskrbnega ravnanja projektanta.

Dejansko stanje

Pravdni stranki sta sklenili pogodbo za izdelavo projektne dokumentacije za stanovanjski objekt, in sicer za izdelavo idejne zasnove, projekta za gradbeno dovoljenje in projekta za izvedbo. Kasneje sta sklenili še aneks, s katerim se je spremenil obseg projektantskega dela in določili roki za izdelavo posameznih faz projektne dokumentacije. Tožeča stranka je zatrjevala, da bi morala tožena stranka izdelati projekt za izvedbo do določenega datuma, vendar naj tega ne bi storila oziroma naj bi zamujala z izdelavo dokumentacije. (Sodna Praksa)

Odločitev sodišča

Višje sodišče v Ljubljani je poudarilo, da mora oškodovanec poleg škodnega dejanja in nastale škode dokazati tudi, da škoda izvira iz protipravnega oziroma nedopustnega ravnanja projektanta. Izpostavljena je bila klasična struktura odškodninske odgovornosti: škodno ravnanje, škoda, vzročna zveza in odgovornost.

Pravni pomen za obravnavano problematiko

Ta odločba je zelo pomembna za projektante, ker potrjuje, da projektant ne more odgovarjati avtomatično zgolj zato, ker je pri projektu nastala škoda, zamuda, izguba prihodka, izguba financiranja ali druga negativna posledica.

Za odgovornost projektanta mora naročnik dokazati:

1. konkretno kršitev projektantove pogodbene ali strokovne obveznosti,
2. nastanek škode,
3. vzročno zvezo med projektantovo kršitvijo in škodo,
4. pravno relevantno odgovornost projektanta.

Zato so pravno sporna pogodbeno določila, ki projektantu vnaprej nalagajo odgovornost za vse posledice projekta, ne glede na vzrok, ne glede na ravnanje naročnika in ne glede na ravnanje tretjih oseb.

Uporaben argument

Projektantova odgovornost ne more biti pavšalna, objektivna ali avtomatična. Naročnik mora za uveljavljanje odškodninske odgovornosti dokazati konkretno strokovno napako projektanta, nastalo škodo in vzročno zvezo med ravnanjem projektanta in škodo. Pogodbeno določila, ki projektantu nalagajo odgovornost za posledice, ki niso v vzročni zvezi z njegovo strokovno napako, so v nasprotju s temeljnimi pravili odškodninske odgovornosti.

Uporaba v praksi

To odločbo je smiselno uporabiti pri nasprotovanju določilom, ki določajo:

- odgovornost projektanta za izgubo sofinanciranja;
- odgovornost projektanta za celotno investicijo;
- pogodbene kazni za zamude, ki jih projektant ni povzročil;
- odgovornost za ravnanja soglasodajalcev, upravnih organov ali naročnika;
- odgovornost za vse posledice ne glede na vzrok.

2.2 VSL Sodba I Cpg 184/2022 z dne 12. 1. 2023 — projektant odgovarja za strokovno napako v svoji sferi

Pravni problem

Zadeva se nanaša na vprašanje odgovornosti projektanta zaradi domnevno pomanjkljive projektne dokumentacije. Ključno vprašanje je bilo, ali je projektant pri izdelavi projektne dokumentacije ravnal v skladu s pravili stroke in ali je neupoštevanje relevantnih vhodnih podatkov povzročilo škodo.

Dejansko stanje

V zadevi je bilo bistveno, da je geotehnično poročilo že predvidevalo izvedbo drenažnega sistema. Poleg tega je bil projektant seznanjen s problemom zalednih meteornih voda, ki so ob večjih nalivih poplavljal parcelo. Kljub temu projektna rešitev ni ustrezno upoštevala potrebne drenaže oziroma tehničnih rešitev, ki bi jih glede na znane okoliščine morala. Glej: Sodna Praksa

Odločitev sodišča

Sodišče je presojalo konkretno strokovno ravnanje projektanta glede na znane vhodne podatke in pravila stroke. Poudarek ni bil na abstraktni odgovornosti za celoten projekt, temveč na tem, ali je projektant strokovno pravilno upošteval podatke, s katerimi je razpolagal oziroma bi jih moral upoštevati.

Pravni pomen za obravnavano problematiko

Zadeva jasno kaže razliko med dopustno in nedopustno odgovornostjo projektanta.

Dopustno je, da projektant odgovarja, kadar:

- ima na voljo ustrezne vhodne podatke;
- ga ti podatki opozarjajo na določeno tehnično tveganje;
- bi moral po pravilih stroke to tveganje upoštevati;
- tega ne stori;
- zaradi tega nastane škoda.

Nedopustno pa je, da projektant odgovarja za:

- vhodne podatke, ki mu niso bili zagotovljeni;
- napačne ali nepopolne podatke naročnika;
- geološke ali druge okoliščine, ki niso bile predmet naročenih raziskav;
- spremembe projektne naloge;
- ravnanja tretjih oseb;
- celoten investicijski rezultat.

Uporaben argument

Projektant odgovarja za strokovno napako v okviru podatkov, nalog in okoliščin, ki so mu bile znane oziroma bi mu morale biti znane po pravilih stroke. Iz tega pa ne izhaja, da sme naročnik projektantu pogodbeno naložiti odgovornost za nepopolne vhodne podatke, neizvedene raziskave, spremembe naročnika ali investicijska tveganja, ki niso v njegovi sferi vpliva.

Uporaba v praksi

Ta odločba je uporabna pri razmejevanju:

- odgovornosti za geološko-geomehanske raziskave;
 - odgovornosti za projektno nalogo;
 - odgovornosti za naročnikove vhodne podatke;
 - odgovornosti za strokovne napake;
 - odgovornosti za napake, ki izvirajo iz nepopolnega obsega naročila.
-

2.3 VSK Sodba in sklep Cpg 87/2017 — projektantska odgovornost se ne sme pavšalno širiti na vse vzroke škode

Pravni problem

Zadeva se nanaša na projektantsko pogodbo, napake projektne dokumentacije, jamčevalne zahteve in odškodninsko odgovornost. Pomembna je predvsem zato, ker opozarja, da se posledice domnevnih projektantskih napak pogosto pokažejo šele pri gradnji ali po izgradnji objekta, pri čemer vzrok škode ni nujno samo projektna dokumentacija.

Dejansko stanje

V projektantskih razmerjih se napake pogosto pokažejo šele v izvedbeni fazi. Takrat je treba ugotoviti, ali je škoda posledica projektne dokumentacije, izvajanja del, nadzora, naročnikovih navodil, sprememb med gradnjo ali kombinacije več dejavnikov.

Pravni pomen za obravnavano problematiko

Ta zadeva je pomembna za argument, da ni dopustno vnaprej celotne odgovornosti za posledice pri gradnji ali uporabi objekta prevaliti na projektanta.

Pri projektantskih napakah je treba vedno ugotoviti:

- ali je napaka res v projektni dokumentaciji;
- ali je bila projektna dokumentacija uporabljena pravilno;
- ali je izvajalec odstopil od projekta;
- ali je naročnik dajal dodatna navodila;
- ali je nadzor pravočasno zaznal odstopanja;
- ali je bila škoda posledica več vzrokov.

Uporaben argument

Pri projektantskih storitvah je treba odgovornost presojati glede na konkretni vzrok škode. Ker lahko škoda nastane zaradi projektiranja, izvedbe, nadzora, naročnikovih sprememb ali ravnanj tretjih oseb, je pravno nedopustno, da pogodba vnaprej celotno odgovornost prevali na projektanta, ne da bi dopuščala presojo dejanskega vzroka škode.

Uporaba v praksi

Ta argument je posebej uporaben proti določilom, ki določajo:

- da projektant odgovarja za vse napake objekta;
- da projektant odgovarja za vse posledice med gradnjo;
- da projektant odgovarja tudi za napake izvajalca;
- da projektant odgovarja za uporabo dokumentacije po spremembah naročnika;
- da projektant odgovarja za posledice, ki jih ni mogel nadzirati.

2.4 DKOM 018-119/2024 — razpisne zahteve morajo biti jasne vnaprej in jih ni dopustno razlagati v škodo ponudnika

Pravni problem

Zadeva se nanaša na načelo transparentnosti in enakopravne obravnave ponudnikov. Ključno vprašanje je bilo, ali je naročnik določeno zahtevo lahko po poteku roka za oddajo ponudb razlagal širše oziroma drugače, kot je bila zapisana v razpisni dokumentaciji.

Dejansko stanje

Naročnik je v razpisni dokumentaciji določil referenčno zahtevo za vodjo del. Sporno je bilo, ali je iz obrazca in razpisne dokumentacije jasno izhajalo, da mora referenčni naročnik dati izrecno izjavo, da je ravno vodja del vsa dela opravil po predpisih stroke, v dogovorjenih rokih, kvaliteti in skladno s pogodbo. DKOM je ugotovila, da takšna zahteva iz dokumentacije ni bila jasno in nedvoumno razvidna. Glej: dkom.si

Odločitev DKOM

DKOM je poudarila, da spreminjanje vsebine zahteve po poteku roka za predložitev ponudb pomeni kršitev načela transparentnosti, načela enakopravne obravnave ponudnikov in drugega odstavka 67. člena ZJN-3. Prav tako je navedla, da nejasnih določb dokumentacije ni mogoče interpretirati v škodo ponudnikov. Glej: dkom.si

Pravni pomen za obravnavano problematiko

Ta odločitev je izjemno pomembna za projektantske storitve. Če naročnik nejasno določi predmet naročila, obseg projektantskih storitev, geomehanske raziskave, odgovornost za soglasja ali obveznosti glede dopolnitev dokumentacije, teh nejasnosti kasneje ne sme razlagati v škodo ponudnika oziroma projektanta.

Uporaben argument

Naročnik mora vse zahteve, obveznosti, tehnične specifikacije in pogodbeni tveganja določiti jasno, natančno in nedvoumno že v razpisni dokumentaciji. Nejasnih določil ni dopustno naknadno razlagati v škodo ponudnika. Če obseg projektantskih storitev, vhodni podatki ali odgovornosti niso jasno določeni, ponudniki ne morejo pripraviti primerljivih ponudb.

Uporaba v praksi

Ta odločba je uporabna zlasti pri:

- nejasnem obsegu geoloških raziskav;
- nejasni projektni nalogi;
- nejasnih obveznostih glede soglasij;
- nejasnih zahtevah glede dopolnitev projektne dokumentacije;
- nejasnem obsegu odgovornosti projektanta;
- naknadnih naročnikovih razlagah, ki širijo obveznosti izvajalca.

2.5 DKOM 018-057/2025 — pomanjkljive tehnične specifikacije so lahko razlog za nezakonitost razpisa

Pravni problem

Zadeva se nanaša na pomanjkljive tehnične specifikacije, nekatere referenčne zahteve, obveznosti izvajalca in vprašanje izvedljivosti predmeta javnega naročila.

Dejansko stanje

Vlagatelj je zatrjeval več nezakonitosti v razpisni dokumentaciji, med drugim pomanjkljivosti tehničnih specifikacij in nejasnosti glede nekaterih izvedbenih obveznosti. V postopku je bilo relevantno, da mora naročnik tehnične specifikacije dopolniti z dodatnimi podatki in jasneje razmejiti, katere zmogljivosti oziroma pogoje zagotovi naročnik oziroma posamezne bolnišnice, in katere mora zagotoviti izvajalec. Glej: dkom.si

Odločitev DKOM

Naročnik je zahtevku za revizijo delno ugodil ter napovedal dopolnitev tehničnih specifikacij in spremembo nekaterih izvedbenih obveznosti. DKOM je pri obravnavi preostalih očitkov upoštevala, da je naročnik sporne določbe v tem delu že spremenil oziroma dopolnil. Glej: dkom.si

Pravni pomen za obravnavano problematiko

Odločitev je pomembna, ker potrjuje, da pomanjkljive tehnične specifikacije niso zgolj praktična težava, temveč lahko predstavljajo pravno relevantno nezakonitost.

Za projektante to pomeni, da je treba pri nejasnem predmetu naročila izrecno opozoriti:

- kateri podatki manjkajo;
- katere naloge niso jasno opredeljene;
- katera tveganja niso razmejena;
- kako to vpliva na ceno;
- kako to vpliva na roke;
- zakaj ponudbe zato niso primerljive.

Uporaben argument

Če naročnik ne določi vseh podatkov, ki so potrebni za pripravo strokovno in cenovno primerljive ponudbe, so tehnične specifikacije pomanjkljive. Takšna pomanjkljivost lahko povzroči neprimerljivost ponudb in kršitev načela transparentnosti ter enakopravne obravnave ponudnikov.

Uporaba v praksi

Ta odločitev je uporabna pri izpodbijanju:

- nejasnih tehničnih specifikacij;
- nejasnih vhodnih podatkov;
- nedoločenih projektnih nalog;
- nejasne razmejitev obveznosti med naročnikom in projektantom;
- nejasnih rokov, ki so odvisni od podatkov naročnika ali tretjih oseb.

2.6 DKOM 018-063/2025 — naročnik po roku za oddajo ponudb ne sme spreminjati ali širiti zahtev

Pravni problem

Zadeva se nanaša na prepoved naknadnega spreminjanja ali dopolnjevanja razpisne dokumentacije po poteku roka za oddajo ponudb.

Dejansko stanje

V postopku je bilo sporno, kako je treba razumeti zahteve iz razpisne dokumentacije. DKOM je poudarila, da naročnik po izteku roka za prejem ponudb ne sme več spreminjati ali dopolnjevati dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila. Naknadna drugačna razlaga zahteve lahko pomeni kršitev načela transparentnosti in enakopravne obravnave ponudnikov. (dkom.si)

Pravni pomen za obravnavano problematiko

Ta odločitev je uporabna v projektantskih naročilih, kjer naročniki v fazi izvajanja pogodbe pogosto trdijo, da so bile določene naloge "implicitno" vključene v ponudbo, čeprav niso bile jasno opredeljene v razpisni dokumentaciji.

Uporaben argument

Naročnik ne sme po oddaji ponudb ali med izvajanjem pogodbe širiti obsega projektantskih obveznosti z razlago, ki iz razpisne dokumentacije ni jasno izhajala. Če določena naloga, raziskava, analiza ali odgovornost ni bila jasno določena, je ni dopustno naknadno razlagati v škodo ponudnika.

Uporaba v praksi

Ta odločitev je uporabna pri:

- zahtevah po dodatnih analizah;
- dodatnih geomehanskih raziskavah;
- dodatnih uskladitvah;
- dodatnih variantnih rešitvah;
- zahtevah po brezplačnih dopolnitvah;
- širjenju odgovornosti projektanta po sklenitvi pogodbe.

2.7 Skupni zaključki iz sodne in revizijske prakse

Iz navedene prakse izhajajo naslednja pravila, ki so neposredno uporabna za projektante:

1. Projektantova odgovornost ni avtomatična

Projektant ne odgovarja že zato, ker je pri projektu nastala škoda, zamuda ali finančna posledica. Potrebna je konkretna strokovna napaka in vzročna zveza.

2. Projektant odgovarja za svojo strokovno sfero

Projektant lahko odgovarja za neupoštevanje znanih vhodnih podatkov, pravil stroke in pogodbeno prevzetih nalog. Ne more pa odgovarjati za tisto, kar ni bilo predmet naročila ali ni bilo v njegovi sferi vpliva.

3. Nejasnih določil ni dopustno razlagati v škodo ponudnika

Če naročnik ne določi jasno obsega storitev, vhodnih podatkov ali odgovornosti, teh nejasnosti ne sme kasneje uporabiti za širitev obveznosti projektanta.

4. Pomanjkljive tehnične specifikacije so lahko nezakonite

Če zaradi pomanjkljivih specifikacij ponudniki ne morejo pripraviti primerljivih ponudb, je to lahko kršitev načela transparentnosti in enakopravne obravnave.

5. Očitki morajo biti konkretizirani

Pri zahtevku za revizijo ni dovolj zatrjevati, da je pogoj "nesorazmeren" ali "nejasen". Treba je pojasniti:

- katera določba je sporna;
- zakaj ni povezana s predmetom naročila;
- zakaj ni v sferi projektanta;
- kako vpliva na ceno;
- kako vpliva na primerljivost ponudb;
- kako omejuje konkurenco;
- kakšna sprememba je potrebna.

Zaključek

Iz predstavljenih pravnih izhodišč ter sodne in revizijske prakse izhaja, da projektantova odgovornost ne more biti avtomatična, neomejena ali razširjena na okoliščine, ki niso v njegovi sferi vpliva. Vezana mora biti na konkretno kršitev pogodbenih ali strokovnih obveznosti ter na dokazano vzročno zvezo med ravnanjem projektanta in nastalo posledico. Tudi pogodbene kazni, finančna zavarovanja, roki in druga pogodbeno tveganja morajo biti jasno opredeljeni ter sorazmerni predmetu, vrednosti in dejanskim tveganjem projektantske storitve.

Ustrezno oblikovani pogodbeni pogoji niso pomembni le zaradi varstva projektantov. Jasna razmejitev obveznosti in odgovornosti, realni roki ter uravnotežena porazdelitev tveganj prispevajo k primerljivosti ponudb, učinkoviti konkurenci, kakovostnejšemu projektiranju in gospodarnejši izvedbi javnih investicij. Zato je prizadevanje za primerne pogodbene pogoje v interesu tako projektantov kot javnih naročnikov.